

Вергунова Валерія Сергіївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г.Шевченка, м. Чернігів

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗИЧНО-ВИХОВНИХ ШКІЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Стаття присвячена висвітленню проблеми підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до здійснення музично-виховної роботи в школі. Розглядається специфіка музично-виховних заходів як основної форми її організації, серед яких виокремлено: концерт, музична вітальня, музичний лекторій, шкільні свята, театралізовані дієства, музично-виховні заходи з елементами змагання. Дається характеристика навчальної дисципліни «Методика постановки музично-виховних шкільних заходів», вивчення якої спрямовується на розвиток організаційних здібностей студентів, уміння писати сценарії, здатності втілювати власне режисерське бачення при організації музично-виховних заходів різного виду.

Ключові слова: музично-виховний захід, підготовка вчителя музичного мистецтва, навчальна дисципліна, творчі завдання

Постановка проблеми. Музичне виховання у загальноосвітній школі не обмежується уроками музичного мистецтва, а знаходить своє продовження у позаурочній музично-виховній роботі, організації музичного дозвілля учнів. Це зумовлює реалізацію цілеспрямованої дії на формування музично-естетичних інтересів та смаків дітей, виступає чинником підвищення їхньої музичної культури, сприяє розвитку творчої активності у музичній діяльності. У зв'язку з цим актуальності набуває підготовка

майбутніх учителів музичного мистецтва до організації та постановки музично-виховних шкільних заходів, що спрямовується на збагачення теоретико-методичних знань у означеному напрямку, а також на розширення професійних й естетико-виховних можливостей при роботі з учнівським колективом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема музичного виховання дітей різного віку отримала значне висвітлення у науковій літературі. Учені розглядають різні аспекти осмислення музики як феномена мистецтва (Аристотель, Ю. Борєв, І. Зязюн, М. Каган, Л. Левчук та інші), проблеми її сприймання (Б. Асаф'єв, Є. Назайкінський, В. Рева, О. Ростовський, О. Рудницька та інші), формування ціннісних орієнтацій у музичній галузі (В. Дряпіка, І. Куликова, І. Климук, І. Орлова, Н. Свещинська та інші). Важливе значення мають дослідження форм організації музичного дозвілля школярів (Т. Бодрова, Т. Фурсенко та інші), підготовки вчителя музики до професійної діяльності (Е. Абдулін, О. Апраксіна, Л. Арчажникова, Л. Василенко, А. Козир, Г. Ніколаї, О. Отич, В. Орлов, Г. Падалка, Л. Паньків, В. Ревенчук, О. Хижна, В. Шульгіна, О. Щербініна та інші). Однак питання підготовки майбутніх вчителів до організації музично-виховних шкільних заходів у школі розкрита поки що недостатньо.

Мета статті – охарактеризувати особливості підготовки до організації музично-виховних шкільних заходів майбутніх учителів музичного мистецтва Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Виклад основного матеріалу. Для здійснення професійної діяльності майбутньому вчителю музичного мистецтва слід оволодіти значним обсягом знань та умінь. О. Боганова підкреслює, що серед численних здатностей, особливе значення посідають такі:

- здатність організувати творчі учнівські колективи;
- планувати роботу з ними та керувати їхньою діяльністю;
- володіти культурою спілкування з дітьми різного віку;

- розробляти сценарії музично-виховних заходів відповідно до поставлених освітніх завдань;
- проводити гурткову роботу у школах [1, с. 48].

Для виконання означених завдань студентам необхідно не тільки збагачувати власний музично-виконавський досвід та методичну компетентність, але й розвивати організаційні здібності, уміння писати сценарії, режисерське бачення, а також відповідальність, ініціативність, артистизм тощо. Окрім цього, слід розуміти сутність роботи вчителя як сценариста та режисера, яка полягає у тому, щоб створити оригінальний художньо-освітній твір шляхом поєднання різних виразних засобів: віршів, музики, пісень, фрагментів зі спектаклів, кінофільмів в єдину логічну композицію, підпорядковану загальному задуму, темі, ідеї; створити цілісне дійство; скоординувати дії усіх учасників. Такий підхід передбачає вивчення особливостей музично-виховних шкільних заходів різних видів, які можна проводити у сучасній школі. Розглянемо їх детальніше.

Музично-виховний захід характеризується як організований процес, спрямований на розвиток музично-творчих якостей школярів [2, с. 72]. Він має багато спільних рис з іншими заходами виховного значення. Тут є мета, він потребує підготовки, передбачає колективну роботу тощо. Специфічним є те, що у змісті такого заходу музика виступає не тільки як засіб впливу на особистість, але й як активний учасник дійства. Крім цього, виховання здійснюється у сфері естетико-ціннісного ставлення до дійсності та спрямовуються на музично-творчий розвиток дітей.

Музично-виховні заходи у школі є засобами інтелектуального, емоційного, духовного й естетичного розвитку особистості, а також ефективними формами виявлення її творчої діяльності. Вони сприяють самовираженню, участь у них позитивно впливає на емоційну сферу дитини. Означені заходи дають змогу вирішити безліч актуальних проблем сучасної педагогіки та психології, які пов'язані з:

- художньою освітою та вихованням учнів;

- формуванням естетичного смаку;
- моральним вихованням;
- розвитком комунікативних якостей особистості;
- вихованням волі, розвитком пам'яті, уяви, ініціативності, фантазії, мови (діалогу і монологу);
- створенням позитивного емоційного настрою, зняттям напруження, вирішенням конфліктних ситуацій через залучення до дій [2, с. 122].

Важливе значення має те, що музично-виховні шкільні заходи формують мистецьку активність їх учасників, яка є складовою особистісної культури. Їх основними завданнями є:

- популяризація музичного мистецтва;
- залучення учнів до творчої активної діяльності;
- розвиток ціннісного ставлення до довкілля;
- виховання відповідальності, ініціативності, почуття колективізму.

Організація музично-виховних шкільних заходів тісно пов'язується з уроками музичного мистецтва. Це виявляється у поглибленні та розкритті конкретних тем шкільної програми, узагальненні й демонстрації виконавського та артистичного досвіду учнів, звернення уваги на деталях, які не встигли учні засвоїти на уроках тощо.

Серед основних принципів, на яких ґрунтується організація та постановка музично-виховних заходів у школі можна виокремити такі:

- *індивідуального підходу*. Дотримання цього принципу дозволяє розкрити можливості кожного учасника заходу, підтримати його віру у себе, враховуючи основні здібності та інтереси;
- *гуманізації*. Основою цього принципу є повага до особистості кожної дитини, віра у її можливості. Це створює умови для розкриття творчого потенціалу учнів у музичній діяльності, підвищує їхню власну самооцінку;
- *опори на життєвий та музичний досвід дітей*. Суть цього принципу полягає у максимальному врахуванні життєвих установок, інтересів, музичного слухового та виконавського досвіду учнів. Цьому сприяє розгляд

різних життєвих ситуацій, прикладів, порівнянь з особистісним досвідом, що забезпечить розвиток ціннісного ставлення до музичного мистецтва, музичної діяльності;

- *зв'язку з життям*. Врахування цього принципу дозволить дітям сприймати музичне мистецтво як невід'ємну та важливу частину життя людини; краще розуміти та усвідомлювати цінності, закладені у музичних творах;

- *професіоналізму*. Цей принцип передбачає виконання необхідних підготовчих, організаційних, виконавських дій на належному рівні, вкладаючи у них вольові та творчі сили; формує відповідальне ставлення до доручень.

Музично-виховні заходи у школі можуть бути різних видів. Їх класифікація зумовлюється:

- способом організації дітей (масові, групові, індивідуальні);
- змістом (театралізовані, тематичні, просвітницькі тощо);
- відповідно до форми (великі, камерні).

У школах частіше всього застосовують такі основні види музично-виховних заходів як концерт, шкільне свято, музична казка, музична театралізована вистава, музичні вітальні, музичний лекторій, тематичні вечори, музично-літературні композиції, музичні вікторини, квести, конкурси, флеш-моби, музичні дискотеки тощо.

Для організації музично-виховного заходу необхідно враховувати низку етапів та їх основні завдання. Так, серед них виокремлюють підготовчо-інформаційний, сценарний, режисерсько-постановочний, презентацію та рефлексивно-оцінний етапи [3, с. 8]. Ці етапи, у цілому, відображають логіку постановок заходів та складають певний алгоритм їх проведення.

Для підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до організації музично-виховних шкільних заходів у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка передбачається

вивчення навчальної дисципліни «Методика постановки музично-виховних шкільних заходів» [3]. Це зумовлює залучення студентів до режисерсько-постановочної та сценарної роботи; передбачає набуття необхідних компетентностей для організації і проведення музично-виховної роботи зі школярами у позаурочний час, усвідомлення специфіки постановок шкільних свят, концертних заходів, театралізованих дійств, музичних казок, дитячих оперних спектаклів, мюзиклів, а також різноманітних форм музично-просвітницької роботи.

Метою та основними завданнями вивчення цієї навчальної дисципліни є розширення теоретико-методичних знань майбутніх фахівців у сфері організації музично-виховних шкільних заходів; формування практичних навичок їх постановки з дітьми різного віку; засвоєння особливостей методики проведення різних видів музично-виховних шкільних заходів; формування навичок самостійної роботи при їх постановці [3, с. 2].

Програмою навчальної дисципліни «Методика постановки музично-виховних шкільних заходів» передбачено ознайомлення студентів з

- особливостями музично-виховних заходів як форми організації позааудиторної музично-виховної роботи в школі;
- етапами постановки музично-виховних шкільних заходів та завданнями вчителя музичного мистецтва на кожному із них;
- основними вимогами щодо організації музично-виховних шкільних заходів різних видів;
- методами активізації дітей при їх постановці.

Окрім того, акцентується увага на :

- вирішенні педагогічних, навчально-виховних, художньо-творчих завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, їх музичної підготовки;
- розвитку музичних здібностей дітей у процесі підготовки заходів;
- розвитку здатності організувати і керувати діяльністю учнів різного віку;

- творчому аспекті проведенні музично-виховних заходів у відповідності з метою, завданнями і принципами художньо-освітньої роботи в школі;
- аналізі, узагальненні й використанні в своїй роботі передового й педагогічного досвіду у царині постановки музично-виховних шкільних заходів; критичній оцінці результатів власної педагогічної діяльності [3, с. 3].

Викладання навчальної дисципліни «Методика постановки музично-виховних шкільних заходів» передбачає лекції та практичні заняття, які забезпечують формування стійких знань основ сценарної роботи та режисури музично-виховних шкільних заходів, а також методичних аспектів їх організації.

Вивчення означеної навчальної дисципліни починається із розкриття загальних теоретичних питань постановки музично-виховних шкільних заходів: розглядаються специфіка музично-виховних заходів, їх значення і роль для розвитку особистості дитини, характеризуються основні вимоги до постановки відповідних заходів у сучасній школі; необхідні для цього якості у майбутнього вчителя. Однією із центральних тем є характеристика основних етапів постановки музично-виховних заходів у школі та завдання вчителя музичного мистецтва на кожному з них. Далі – пропонуються методичні аспекти постановок музично-виховних шкільних заходів різних видів: шкільних свят, концертів, театралізованих вистав, музичних віталень, музично-літературних композицій, тематичних вечорів, музично-виховних заходів з елементами змагання та інших.

Методами поточного та підсумкового контролю виступають: індивідуальне та експрес-опитування, що дає можливість перевірити ступінь засвоєння знань студентами, здатність до аргументації та сформованість мовленнєвих навичок; виконання практичних завдань, яке проводиться на занятті за допомогою використання ігрових, інтерактивних методів навчання, пропонувати проблемних ситуацій. За результатами вивчення всіх змістових модулів проводиться підсумкова контрольна робота. Вона включає 1 теоретичне (усна відповідь на питання) та 1 практичне завдання творчого

характеру (постановка фрагменту музично-виховного шкільного заходу за вибором студента).

Важлива роль відводиться самостійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, в ході якої опрацьовується додаткова література, виконуються реферати, есе на запропоновані теми, курсові проекти. Для активізації самостійності та творчої ініціативності студентів пропонуються виконання індивідуальних та колективних творчих завдань. Такі завдання сприяють активізації творчого потенціалу студентів, розвитку організаційних здібностей, підвищують мотивацію оволодіння обраною професією. Їх можна поділити на літературно-імітаційні, театралізовано-ситуативні, зображувально-імітаційні [4, с. 55].

Отже, важливою складовою музично-освітньої діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва є постановка музично-виховних шкільних заходів. Підготовка до їх організації передбачає набуття теоретико-методичних знань щодо сценарно-режисерської роботи, практичних навичок взаємодії з дитячим колективом, усвідомлення необхідності популяризації музичного мистецтва, розвитку креативності та творчої ініціативи. Цьому сприяє вивчення навчальної дисципліни «Методика постановки музично-виховних шкільних заходів», що спрямована на розкриття методичних аспектів організації музично-виховних заходів різних видів у сучасній школі. Ці заходи мають враховувати важливу особливість, яка полягає у ставленні до музики не тільки як засобу впливу на особистість учня, але й як до активного учасника дійства; їх постановка ґрунтується на принципах індивідуального підходу, гуманізації, опори на життєвий та музичний досвід дітей, зв'язку з життям, професіоналізму.

Вивчення зазначеної дисципліни включає лекційні, практичні заняття, у ході яких розглядаються етапи постановки музично-виховних заходів різних видів, особливості їх організації відповідно до віку учнів. Важливе значення має також самостійна робота студентів творчого характеру, що передбачає постановку фрагментів музично-виховних шкільних заходів,

написання сценаріїв, підготовку необхідного реквізиту тощо. Введення навчальної дисципліни «Методика постановки музично-виховних шкільних заходів» у освітній процес сприяє підвищенню мотивації навчання, розвитку креативності, дає значні можливості для професійної самореалізації майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Боганова О.В. Вчитель музики в позаурочний час. *Все для вчителя*. 2008. №7. С.47–48.
2. Бочелюк В.Й. Дозвіллезнавство. Київ, 2006. 211 с.
3. Вергунова В.С. Методика постановки музично-виховних шкільних заходів. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для студентів спеціальності «Середня освіта. Музика». Чернігів, 2018 р. 72 с.
4. Вергунова В.С. Навчально-творчі завдання у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. *Теорія і методика мистецької освіти : збірник науково-методичних статей*. Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2018. Вип. С.52-56.